

Kauniaisten perusopetuksen suunnitelma tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemiseen

Kauniainen

Perusopetus

Päivitetty 3.5.2023

Sisällys

1. Tavoitteet	2
2. Ehkäisevä toiminta	3
3. Koulujen puuttumissuunnitelma.....	5
4. Suunnitelman päivitys ja säilytys	7
5. Liite 1: Vanhempainsopimus	8

1.Tavoitteet

Oppilaat kohtaavat päihteitä elämässään monella tavalla. Useimmat oppilaat ovat arki elämässään kohdanneet päihteitä käyttäviä aikuisia kotona tai kodin ulkopuolella. Erilaiset juhlat ovat tilanteita, joissa oppilaat saattavat altistua aikuisten päihteiden käytölle. Myös media tarjoaa erilaisia malleja päihteiden käytöstä. Oppilaiden terveen ja turvallisen kasvun kannalta on tärkeää, että myös koulussa otetaan kantaa päihteiden käyttöön ja tarjotaan malleja, jotka edistävät oppilaiden päihteetöntä elämäntapaa. Koulun kaikkien aikuisten vastuulla on tukea oppilaiden päihteetöntä kasvua ja kehitystä.

Päihdesuunnitelman tavoitteena on tukea Kauniaisten perusopetuksen oppilaiden päihteetöntä elämäntapaa. Päihdesuunnitelma on käytännön toimintamalli, jonka avulla kuvataan koulun ennaltaehkäisevää päihdetyötä ja päihteiden kokeiluun ja käyttöön liittyviä toimenpiteitä.

Päihdesuunnitelman tavoitteena on luoda kouluihin yhteiset toimintatavat, joista kouluyhteisön jäsenet ovat tietoisia ja joihin he sitoutuvat. Myös huoltajat ja oppilaat voivat vaikuttaa suunnitelman sisältöön. Kun eri tahot osallistuvat suunnitelman laadintaan, samalla on mahdollista käydä tärkeää keskustelua päihteistä.

Koulun päihdesuunnitelman tulee olla helposti saatavilla henkilöstölle, oppilaille ja oppilaiden huoltajille. Koulun henkilöstö hyödyntää päihdesuunnitelmaa omassa työssään osana päihdevalistusta ja keskustelua sekä mallina reagoida esim. päihdekokeiluihin.

Päihteetön nuoruus on jokaisen lapsen ja nuoren oikeus. Kodin ja koulun yhteinen kasvatustyö päihteettömyyden takaamiseksi on tärkeää kasvavien lasten ja nuorten tukemiseksi. Koululaisten päihteiden ja huumeiden käyttö tai tupakointi sekä nuuskaaminen on aina laitonta. Kodin ja koulun tehtävä on yhdessä kasvattaa nuoria päihteettömyyteen. Jo epäily mahdollisesta käytöstä on vakavasti otettava varoitus.

Koulun henkilökuntaa: rehtoreita, opettajia, avustavaa henkilökuntaa, kuraattoria, psykologia, terveydenhoitajaa ja kaikkia koulussa oppilaiden kanssa työskenteleviä koskee vaitiolovelvollisuus. Kotien ja koulun välillä käytävät keskustelut ovat luottamuksellisia. Erityisesti päihteiden käyttöä koskevat epäilyt ja tiedot tulisi olla niin kodin kuin koulun tiedossa, jotta yhdessä voimme tukea nuorten päihteettömyyteen kasvua.

Jos lapsen / nuoren epäillä / tiedetään käyttävän päihteitä tai tupakkaa / nuuskaa, kaikki koulun henkilökunnan jäsenet ovat ilmoitusvelvollisia asiasta. Ensisijaisesti yhteys otetaan huoltajiin. Ellei heitä saavuteta tai käyttö on jatkuva, on koulun henkilökunnan tehtävä lastensuojelulain velvoitteiden mukaisesti lastensuojeluilmoitus. Alakouluikäisillä kynnyks lastensuojeluilmoituksen tekemiseen on matalampi.

2. Ehkäisevä toiminta

2.1 Terveen kasvun ja kehityksen tukeminen

Ehkäisevä päihdetyö on koulun oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyötä. Se ilmenee oppilaiden päivittäisessä koulunkäynnissä ja tapahtuu koulun arjessa. Kun koulu toiminnallaan vahvistaa lasten hyvinvointiin liittyviä ns. suojaavia tekijöitä, se samalla ehkäisee lasten elämään liittyviä riskitekijöitä.

Koko koulun tasolla ennaltaehkäisevää päihdetyötä on esimerkiksi se, että koulussa ja luokissa on hyvä työilmapiiri ja yhteenkuuluvuuden tunne ja selkeät säännöt. Oppilaiden viihtymistä koulussa tuetaan ja yhteisössä on selvät rajat koulukiusaamiselle, vahingonteoille ja luvattomille poissaoloille. Myös oppilaiden osallisuus lisää oppilaiden kouluviihtyvyyttä. Yläkoululaisten roolin vahvistaminen koulun vanhimpina positiivisella tavalla ehkäisee tarvetta erottautua pienempien lasten maailmasta esim. päihdekokeiluun.

Yksilötasolla ennaltaehkäisevä päihdetyötä on esimerkiksi elämäntaitojen opettaminen, oppilaiden koulumenestyksen ja onnistumista tukeminen ja oppilaiden ohjaus harrastustoimintaan. Opettajat seuraavat oppilaiden hyvinvointia ja ohjaavat lapsen ja perheen tarvittaessa käyttämään koulun oppilashuollon palveluja. Riskitekijöitä voivat olla esim. varhainen ja pitkään jatkunut epäsosiaalinen käytös, yksinäisyys ja oppimisvaikeudet sekä suorituspainet ja stressi onnistumisesta. Myös perheen ongelmat voivat lisätä riskiä päihteiden käyttöön.

Tupakointi, nuuskankäyttö, alkoholin ja huumeiden hallussapito tai käyttö tai niiden vaikutuksen alaisena koulussa koulupäivän aikana oleskelu on kielletty.

2.2 Päihdekasvatus

Päihdekasvatusta toteutetaan koulussa monella tapaa. Parasta päihteiden käyttöä ennaltaehkäisevää opetusta on kaikki se, mikä tapahtuu koulun tavallisessa toiminnassa. Koulun arjessa on tärkeää tarjota tietoa ja keskustella oppilaiden kanssa esim. päihteistä, kaveripaineesta, riskeistä, omista valinnoista ja kyvystä hahmottaa valintojen seuraukset.

Päihdekasvatus aloitetaan perusopetuksen ensimmäisinä vuosina, sillä yhä nuoremmilla oppilailla on kokemuksia esim. tupakoinnista, alkoholin ja kannabiksen kokeilusta.

Alaluokilla aihetta sivutaan monien oppiaineiden opetuksessa. Lukuvuosittain on oppitunteja tai teemapäiviä, jotka toimivat muun päihdekasvatuksen tukena. Tiimit suunnittelevat toimintaa eri vuosiluokille, koska aihetta tulee lähestyä eri tavalla eri ikäisten lasten kanssa.

Koulu käyttää myös ulkopuolisia yhteistyökumppaneita päihdekasvatuksen tukena. Yhteistyötä tehdään paljon mm. Ehyt Ry:n kanssa.

Koulu valistaa ja tekee ennaltaehkäisevää päihdekasvatusta.

- Jokaisen luokka-asteen opetukseen kuuluu opetussuunnitelman mukaisesti päihde- ja huumevalistusta.
- Hyvinvointiteemaan opettajia on koulutettu pitkäkestoisella koulutuksella, jonka seurauksena 7-9 luokilla on Oppilaan hyvinvointi -oppiaine
- Alakouluun on valmisteilla Oppilaan hyvinvointi -opetussuunnitelma. Tällöin oppitunneille on tarjolla oppilaan hyvinvoinnin tukemiseen liittyvää materiaalia ja tuntivinkkejä.
- Kaikilla perusopetuksen vuosiluokilla painotetaan ennaltaehkäisevää päihdekasvatusta, joka toteutetaan integroituna eri oppiaineiden yhteydessä, teemapäivinä tai yhteistyössä eri järjestöjen kanssa
  - Koulutus Elämään -tunnit on suunnattu 1-6 luokille
  - Ehyt ry:n järjestämät Juteltaisko? -tunnit 5-6 -luokille
  - Ehyt ry:n Hubu -tunnit vuosiluokille 8 ja 9, johon liittyy myös vanhempainilta
- Koulu järjestää säännöllisesti oppilaille ja heidän huoltajilleen päihteitä ja huumeita käsitteleviä teematilaisuuksia.
- Terveellisiä ja myönteisiä elämäntapoja korostetaan mm. aamunavauksissa
- Terveystieteiden laajat tarkastukset 5- ja 8- luokkien oppilaille, jossa keskustellaan oppilaan kanssa päihdeasioista.
- Koulu tekee alueellista yhteistyötä nuorisotoimen, seurakunnan, sosiaalitoimen (lastensuojelu), poliisin ja muiden alueen vaikuttajien kanssa.

Henkilökunta puuttuu välittömästi päihteiden käyttöön tai käytön epäilyyn.

- Havainnon tehnyt aikuinen ottaa päihteet haltuun ja ilmoittaa asiasta kotiin.
- Oppilaalle ja hänen huoltajalleen varataan mahdollisuus asiasta keskusteluun koulussa koulun asiantuntijoiden, mm. terveydenhoitajan tai kuraattorin kanssa. Alakouluikäinen oppilas ja hänen huoltajansa kutsutaan aina kouluun keskusteluun. Yhdessä huoltajat ja koulun edustajat sopivat jatkotoimista ja seurannasta kirjallisesti.
- Koulu noudattaa perusopetuslain mukaisia rankaisutoimia tarpeen vaatiessa (suullinen huomautus, kasvatustieteiden keskustelu, jälki-istunto, kirjallinen varoitus, valiokunnan määräämä määräaikaerottaminen).

Koulu auttaa jatkotoimissa.

- Koulun asiantuntijat neuvovat seula- ja tukihoitopaikkojen etsimisessä.

Koulut verkostoituvat

- Koulun henkilökunta pitää jatkuvasti yhteyttä alueen muihin viranomaisiin ja vapaaehtoistoimintaan keskinäisen tuen ja uusien ratkaisumallien löytämiseksi.

2.3 Yhteistyö huoltajien kanssa

Yhteistyössä kodin ja koulun kesken saadaan parhaat nuorten kasvua tukevat ratkaisut. Koulun ehkäisevässä päihdetyössä on tärkeää tehdä yhteistyötä huoltajien kanssa. Huoltajilla on

merkittävin rooli lasten ohjaamisessa päihteettömään ja terveyttä edistävään elämäntapaan.

Koulu ja huoltajat voivat tehdä yhteistyötä mm. seuraavilla tavoilla:

- Koulu tiedottaa huoltajia ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä, joihin oppilaat osallistuvat ja kannustaa huoltajia keskustelemaan oppilaiden kanssa asiasta.
- Huoltajat osallistuvat päihdesuunnitelman laadintaan ja huoltajille kerrotaan koulun päihdesuunnitelmasta.
- Huoltajat saavat tukea esim. vanhemmuuteen, rajojen asettamiseen, murrosikään liittyvissä kysymyksissä.
- Koulu tukee huoltajien yhteyksiä niin kouluun kuin keskenään.
- Teemailtoja huoltajille koulukohtaisesti tai alueellisesti järjestetään säännöllisesti.
- Koulu ja huoltajat voivat luoda yhteisiä toimintamalleja ja sopimuksia, joihin yhdessä sitoudutaan. Huoltajat voivat esim. yhteisellä sopimuksella sitoutua siihen, että alaikäisille lapsille ei osteta tupakkatuotteita eikä alkoholia. (Liite 1)

3. Koulujen puuttumissuunnitelma

3.1 Epäily tupakan ja nuuskan kokeilusta sekä käytöstä koulussa

Tupakka on yksi alaikäisten eniten käyttämistä päihteistä. Tupakkakokeilut alkavat yhä nuoremmilla ja altistavat nuoret jo alakouluikäisinä riippuvuuteen tupakasta.

Tupakointi on kielletty koulun alueella ja sen läheisyydessä. Oppilaita valvotaan välituntisin ja heillä ei ole lupaa poistua koulun alueelta.

Toimintatapa, jos oppilas tavataan tupakoimasta koulupäivän aikana

- Tilanteen nähnyt aikuinen puhuttaa oppilasta ja tekee selväksi, että tupakointi on ehdottomasti kiellettyä ja aikuisen velvollisuus on puuttua asiaan.
- Tupakointivälineet otetaan koulun aikuisen haltuun.
- Oppilas soittaa valvotusti huoltajalle ja kertoo itse tapahtuneesta.
- Jos huoltajaa ei tavoiteta, opettaja ottaa yhteyttä kotiin myöhemmin saman päivän aikana.
  - Ilmoitus Wilman kautta kotiin.
  - Oppilaalle määrätään jälki-istunto.
  - (Ohjataan keskusteluun terveydenhoitajan tai kuraattorin kanssa.)

Mikäli oppilas tavataan uudelleen tupakoimasta

- Oppilas soittaa valvotusti huoltajalle tai opettaja soittaa huoltajalle.
- Luokanopettaja/-ohjaaja käy kasvatuskeskustelun oppilaan kanssa.
- Huoltaja ja oppilas käyvät keskustelun terveydenhoitajan kanssa.
- Toimenpiteet sovitaan huoltajan kanssa tapauskohtaisesti.

3.2 Epäily alkoholin, huumeiden tai lääkkeiden käytöstä

Lainsäädännön mukaan alkoholinkäyttö ja alkoholituotteiden hallussapito on kiellettyä alaikäisiltä. Alkoholin vaikutuksen voi todeta haistamalla oppilaan hengitystä mahdollisen alkoholin hajun tuntemiseksi.

Laissa on täydellinen huumeita koskeva kielto. Jos epäillään huumeiden käyttöä, otetaan aina yhteys poliisiin ja lastensuojeluun.

Monet huumeiden käyttöön liittyvät tunnusmerkit ovat sellaisia, joita murrosikäisellä lapsella voi esiintyä muistakin syistä, kuten väsymys, masentuneisuus, mielialan muutokset ja levottomuus. Koulun henkilökunta ja huoltajat voivat kuitenkin yhdessä jakaa havaintojaan ja pitää päihteiden käyttöä yhtenä mahdollisuutena oppilaan muuttuneeseen käytökseen.

Toimintatapa, jos ollaan huolissaan oppilaan päihteiden käytöstä

- Luokanopettaja/-ohjaaja keskustelee oppilaan kanssa.
- Tieto asiasta oppilashuoltoryhmälle ja oppilaan huoltajalle.
- Järjestetään asiaa koskeva neuvottelu huoltajan, opettajan ja oppilashuoltoryhmän kanssa, jossa esitetään huoli huoltajalle (esim. muuttunut käytös, poissaolot), tiedustellaan huoltajan huomioita oppilaan päihteiden käytöstä.
- Tarvittaessa otetaan yhteyttä lastensuojeluun (alakouluikäisillä aina).
- Jos päihteiden käyttö todentuu, järjestetään jatkoneuvottelu ja suunnitellaan hoitoonohjaus ja seuranta.

3.3 Jos oppilas on koulussa alkoholin, huumeiden tai lääkkeiden vaikutuksen alaisena

Toimintatapa, jos oppilas on päihtyneenä koulussa

- Jos oppilaan terveys ja turvallisuus on vaarassa, soimitaan numeroon 112.
- Päihtynyt oppilas saatetaan terveysasemalle.
- Otetaan yhteyttä oppilaan huoltajaan, joka pyydetään välittömästi paikalle.
- Otetaan yhteyttä lastensuojeluun.
- Huoltaja vie lapsen koulun ohjeistamana terveyskeskuspäivystykseen tai kotiin.
- Järjestetään jatkoneuvottelu, jossa mukana oppilas, huoltajat, opettaja, terveydenhoitaja ja kuraattori.
- Sovitaan seurannasta.

3.4 Jos oppilaalla on hallussaan alkoholia, huumeita tai lääkkeitä, jotka ovat tarkoitettu päihtymistarkoitukseen

Poliisiin tulee ottaa aina yhteyttä, jos epäillään huumeiden hallussapitoa. Poliisin on tutkittava, mistä alaikäinen on saanut haltuunsa päihteitä.

Toimintatapa, jos oppilaalla on koulussa hallussaan alkoholia, huumeita tai lääkkeitä

päihtymistarkoitukseen

- Päihteet otetaan haltuun ja oppilas ohjataan rehtorille keskustelua varten.
- Otetaan yhteyttä huoltajiin.
- Otetaan yhteyttä poliisiin ja lastensuojeluun.
- Järjestetään neuvottelu oppilaan, huoltajan, luokanopettajan/-ohjaajan, kuraattorin ja kouluterveydenhoitajan kanssa.
- Jatketaan seuranta yhdessä lastensuojelun kanssa.

4. Suunnitelman päivitys ja säilytys

Päihdesuunnitelma tulee olla koulun henkilöstön ja huoltajien helposti saatavissa. Päihdesuunnitelma on paperikopiona rehtorilla, kuraattorilla ja opettajanhuoneessa. Lisäksi se on kaikkien luettavissa koulujen kotisivuilla.

Päihdesuunnitelman arviointi ja päivitys tehdään vuosittain.

5. Liite 1: Vanhempainsopimus

VANHEMPAIN SOPIMUS

Emme osta alkoholia alaikäisille nuorillemme emmekä myöskään tarjoa alkoholia toisille nuorille. Olemme myös sopineet siitä, että lapsemme eivät saa viedä mukanaan alkoholia toisten nuorten kodissa mahdollisesti pidettäviin juhlisiin. Samat säännöt koskevat myös tupakkaa ja nuuskaa.

Kerromme toisillemme, mikäli näemme jonkun tuntemamme nuoren päihtyneenä/tupakoimassa, tai kka sellaisessa ympäristössä jossa hänen ei kuuluisi olla tai ulkona sellaiseen aikaan jolloin hänen ei kuuluisi olla ulkona.

Reagoimme, jos jokin kauppa tai kioski myy alaikäisille alkoholia tai kka tupakkaa. Tällaisessa tapauksessa puhumme suoraan kauppiain kanssa tai otamme yhteyttä viranomaisiin.